

#### 4. A rendszertani kategóriák formálásához használt nevek magyarázata

A kövér betűvel szedett címszót követően zárójelben megadom az előző fajjegyzékben szereplő rendszertani kategóriákat. A magyar nevet a kettős pont előtt mindig megelőzi annak tudományos társneve. Gondolatjel után olvasható a tudományos név generotípusának neve és annak értelmezése, majd ezt követően a magyar rendszertani kategória alapjaként használt szó és értelmezése. A magyar szó esetében zárójelben utalok arra a munkára is, ahol a név először jelent meg nyomtatásban.

**Apolló** (PARNASSIINAE: APOLLÓFORMÁK; Parnassiini: Apolló-rokonúak) – *Parnassius*: a peloponnészoszi Parnassusz hegyről, ami Apollónak, a költészet és a múzsák istenének volt szentelve (görög mitológia); *Apolló* (Bálint 1996): a *Parnassius* génszus típusfaja (*Papilio apollo*) alapján alkalmazva az összes Parnassiini tribuszba sorolt fajnév második tagjaként. Jegyzet: bár megítélésem szerint a Frivaldszky-féle „Fenyész” vagy Vörpety” (lásd 1. ábra, illetve Pólya 1842) kiváló név lett volna, visszahozásuktól eltekintettem, mivel az Apolló kiváltása több zavart okozott volna, mint hasznot.

**Boglárka** (POLYOMMATINAE: BOGLÁRKAFORMÁK; Polyommatini: Boglárka-rokonúak) – *Polyommatus*: sokfoltos; a szárnyak fonákján látható rajzolatra utalva (görög); *Boglárka* (Frivaldszky 1835): „boglár” és a „ka” kicsinyítő képzőből alkotott szó; a „boglár” apró (kicsinyítő képzővel boglárka) fémes csillogású tárgy, utalva a legtöbb faj hátulsó szárnyának fonákján a szegély mentén ragyogó foltocskákra (boglárookra). Jegyzet: lásd a Lángszinér szóhoz fűzött magyarázatot.

**Böngör** (Zerynthiini: Böngör-rokonúak) – *Zerynthia*: a többjelentésű „Zerynthus” szóból, itt legvalószínűbb az Apolló-templomra való utalás, tehát a szó értelme: templomlakó (görög mitológia); *Böngör* (Mihálka 1854): a „bön” gyökből, és az „ör” névképzőből, jelentése nem egyértelmű, talán arra utal, hogy a faunaterületünkön élő faj (*Polyxena*) szőlősök közelében gyakran előfordul, és ott „böngészve” repked.

**Búska** (HESPERIOIDEA: BÚSKAFORMÁJÚAK; HESPERIIDAE: BÚSKAFÉLÉK; HESPERIINAE: BÚSKAFORMÁK; Hesperini: Búskarokonúak) – *Hesperia*: esti csillag (a nem nappali lepkékhez tartozáshoz való utalás); *Búska* (Mihálka 1854): eredetileg „bus” gyök és a „ka” kicsinyítőképző összetételéből alkotott szó; a „bus” elvont gyöke a „busa” szónak, jelentése pedig nagyfejű (lásd a halaknál: busa), és talán a jobb hangzás érdekében lett búska.

**Csillér** (ARGYNNINAE: CSILLÉRFORMÁK; Argynnini: Csillér-rokonúak) – *Argynnis*: Afrodité mellékeve (görög mitológia); *Csillér* (Pólya 1841): a „csill” elvont gyök és az „ér” névképző összetételéből alkotott szó; jelentése csillogó lepke, utalás a hátulksó szárny fonákján látható gyöngyházfényű vagy ezüstös rajzlati elemekre.

**Csörke** (LIBYTHEINAE: CSÖRKEFORMÁK) – *Libythea*: libiai istennő (görög mitológia); *Csörke* (új): a „csör” főnév és a „ke” kicsinyítőképző összetételéből alkotott

szó; utalás lepke feltűnően megnyúlt ajaktapogatóra, amelyek a fejből csőrszerűen merednek előre.

**Danaisz** (DANAINAE: DANAISZFORMÁK; Danaini: Danaiszrokonúak) – *Danais*: Danaosz király lánya (görög mitológia); *Danaisz* (Bálint 2008): a család generotípusának (*Danais*) magyar átírása.

**Deudórka** (Deudorigini: Deudórka-rokonúak) – *Deudorix*: jelentése bizonytalan, talána a spanyol „deudóres” (adós) görög-latin formája; *Deudórka* (új): a tudományos névből vett „deudór” és a „ka” kicsinyítőképző összetételével alkotott szó.

**Enyhész** (LIMENITIDINAE: ENYHÉSZFORMÁK; Limenitidini: Enyhészrokonúak) – *Limenitis*: istennő mellékeve (görög mitológia); *Enyhész* (Pólya 1841): az „enyh” főnév és az „ész” névképző összetételéből alkotott szó, enyhet adó helyen élő jelentéssel.

**Farkincás** (Eumaeini: Farkincás-rokonúak) – *Eumaeus*: kanász, Odüsszeusz barátja (görög mitológia); *Farkincás* (Bálint 1996): a „farkinca” főnév és az „ás” képző összetételéből alkotott szó, utalással az ide sorolt fajok hátulsó szárnyán levő apró, hajszálvékony faroknyulványra.

**Farkröpér** (Theclinae: Farkröpérformák) – *Thecla*: női név a „Theokleia” rövidüléséből (jelentése: *Isten* dicsősége) (görög-latin); *Farkröpér* (Frivaldszky 1865): a „fark” főnév, a „röp” gyök és az „ér” névképző összetételéből, utalás a lepkék hátulsó szárnyán látható faroknyulványra, illetve különösen sebes röptükre.

**Fehérsávka** (Neptini: Fehérsávka-rokonúak) – *Neptis*: unoka (a *Limenitis*-szel való rokonságot jelezve); *Fehérsávka* (új): a „fehérsáv” főnév és a „ka” kicsinyítő képző összetételéből, utalás a génuszba sorolt fajok szárnyainak rajzolatára.

**Felemáska** (DISMORPHINAE: FELEMÁSKA-FORMÁK) – *Dismorphia*: rendellenesség, utalás a lepkék elülső és hátulsó szárnya között fennálló nagy eltérésre (görög); *Felemáska* (Bálint 2006): utalás a szárnyak alakja között fenálló felemásságra.

**Gyöngyszinér** (APHNAEINAE: GYÖNGYSZINÉRFORMÁK; Aphnaeini: Gyöngyszinér-rokonúak) – *Aphnaeus*: görög mitológiai alak, az egyik szélirány megszemélyesítője (görög); *Gyöngyszinér* (új): a „gyöngy” és a „szín” főnevek és az „ér” képzőszó összetételéből, utalás a lepkék főnáján látható gyöngy-vagy ezüstszínben csillogó rajzolatra.

**Illangó** (Graphiini: Illangó-rokonúak) – *Graphium*: a „graphia” szó képzett alakja, jelentése rajz, rajzolat (görög); *Illangó* (Bálint 2006): utalás a lepkék gyors, illanó röptére, egyben rímelve a rokon pillangóra is.

**Jólka** (Iolaini: Jólkarokonúak) – *Iolaus*: a „Iola” női névből (görög-latin); *Jólka* (új): a tudományos névből vett Iola (= Jóla) felhasználásával és a magyar „ka” kicsinyítővel képzett szó.

**Junonka** (Junoniini: Junonka-rokonúak) – *Junonia*: a „Juno” istennő nevéből képzett szó (latin); *Junonka* (új): a tudományos névből vett „Junon” felhasználásával a magyar „ka” kicsinyítővel képzett szó, utalva a tudományos névre.

**Karác** (CHARAXINAE: KARÁXFORMÁK; Charaxini: Karácrokonúak) – *Charaxes*: hegyes karó, cölöp; feltehetően a hátulsó szárny faroknyulványaira utalva (görög-latin); *Karác* (új): a tudományos név magyar átírása, utalva a tudományos névre.

**Kolotka** (Colotini: Kolotka-rokonúak) – *Colotis*: jelentése ismeretlen. *Kolotka* (új): a tudományos névből vett „kolot” és a „ka” kicsinyítőképző összetételéből alkotott szó, utalva a tudományos névre.

**Lángszinér** (LYCAENIDAE: LÁNGSZINÉRFÉLÉK; LYCAENINAE: LÁNGSZINÉRFORMÁK; Lycaenini: Lángszinér-rokonúak) – *Lycaena*: farkas-szuka, vagy Afrodité istennő egyik mellékneve is (görög mitológia); *Lángszinér* (Frivaldszky 1865): a „láng” és a „szín” főnevek, továbbá az „ér” képzőszó összetételéből alkotott név; utalva a fajok élénk aranyos-piros színére. Jegyzet: Frivaldszky a boglárka nevet először 1835-ben alkalmazta a génuszra, majd ezt toportyánra változtatták (Pólya 1842, Frivaldszky 1845). Véltetően felfedezték, hogy a „boglárka” név már foglalt a növényvilágban ismert *Ranunculus*-ra. A toportyán etimológiáját nem adta meg, így nem tudni, hogy azzal a fajok topor-törpe jellegzetességre vagy a tudományos névre utalt-e.

**Ligérke** (Nemeobiinae: Ligérkeformák) – *Nemeobius*: ligetben élő (görög- latin, a lepkék életmódjára utalva); *Ligérke* (új): a „lig” elvont gyök, az „ér” névképző és a „ke” kicsinyítőképző összetételével alkotott szó, utalva a fajok ligetlakó mivoltára.

**Manóka** (Maniolini: Manóka-rokonúak) – *Maniola*: gonosz szellemke (görög mitológia); *Manóka* (Abafi-Aigner 1904): a tudományos név magyar fordítása.

**Máska** (HETEROPTERINAE: MÁSKAFORMÁK; Heteropterini: Máskarokonúak) – *Heteropterus*: más szárnyú, az elülső és a hátulsó szárnyak különbözőségére utalva (görög-latin); *Máska* (Bálint 2006): a „más” főnév és a „-ka” kicsinyítő képző összetételével alkotott szó, utalva a tudományos névre.

**Özöndék** (PIERIDAE: ÖZÖNDÉKFÉLÉK; PIERINAE: ÖZÖNDÉKFORMÁK; Pierini: Özöndék-rokonúak) – *Pieris*: a múzsák mellékneve (görög mitológia); *Özöndék* (Pólya 1841): az „özönd” főnév és az „ék” névképző összetétele, utalva a családra olyannyira jellemző jelenségre, amikor is a lepkék bizonyos években mérhetetlen nagy számban rajzanak, özönszerűen elárasztva élőhelyüket.

**Pazarka** (RIODINIDAE: PAZARKAFÉLÉK) – *Riodina*: eredete nem ismert, de feltételezhetően a Rio (folyó) portugál-spanyol szóból származik, így jelentése: folyómenti lakos (latin); *Pazarka* (új): a „pazar” főnév és a „ka” kicsinyítő képző összetételével képzett szó, utalva a család tagjainak gazdagon díszített szárnyaira, ami különösen a neotrópikus faunát vizsgálva szembeötlő.

**Pehelyke** (Leptideini: Pehelyke-rokonúak) – *Leptidea*: gyöngye, vékony (az imágók testfelépítésére utalva); *Pehelyke* (Bálint 2006): a „pehely” főnév és a kicsinyítő „ke” összetételéből képzett szó, utalva a lepkék fehér megjelenésére, illetve könnyed, lebegés-szerű röptére.

**Pillangó** (PAPILIONOIDEA: PILLANGÓ-FORMÁJÚAK; PAPILIONIDAE: PILLANGÓFÉLÉK; PAPILIONINAE: PILLANGÓFORMÁK; Papilionini: Pillangó-rokonúak) – *Papilio*: lepke (görög); *Pillangó*: a Czuczor-Fogarasi (1870: 221) szótár a szó következő értelmezését adja: „(pill-an-og-ó) mn. és fn. tt. pillangó-t. 1) Fényes lemezke, karikácska, melyet diszül, czifraságul ruhákra, öltönyökre, stb. akgatnak. Szabó D. szerint másképp pillantó. 3) Fényes szárnyu, tarka, csillogó lepke, vagy

széles ért. mindenféle lepke; a székelyeknél máskép: pillány (Krizsa J.); néhutt: pillók. Elemzésére nézve l. PILLANG.”

**Pürka** (PYRGINAE: PÜRKAFORMÁK; Pyrgini: Pürkarokonúak) – *Pyrgus*: torony vagy településnév (görög); *Pürka* (Bálint 2006): A tudományos név magyar átírásából (pürk) és a „ka” kicsinyítő képző összetételéből alkotott szó, utalva a tudományos névre.

**Rőtcsáp** (Gonepterygini: Rőtcsáprokonúak) – *Gonepteryx*: „betérdesülő” szárny, annak alakjára utalva (görög); Rőtcsáp (Frivaldszky 1865): a lepkék csápjainak színére utal, két főnév, a „rőt” és a „csáp” összetételével.

**Suhany** (Elymniini: Suhanyrokonúak) – *Elymnis*: jelentése talán: Elymnia település lakója (görög-latin); *Subany* (Frivaldszky 1865): a „suh” gyök és az „any” ritka névképző összetételéből, utalva a lepkék suhanó-suhogó röptére.

**Surán** (COLIADINAE: SURÁNFORMÁK; Coliadini: Suránrokonúak) – *Colias*: Afrodité istennő mellékeve (görög mitológia); *Surán* (Mihálka 1854): a „sur” gyökből és az „án” utótagból alkotott szó, vélhetőleg az ide sorolt lepkék sebes, surranó röpkéjére utalandó.

**Szemdísz** (SATYRINAE: SZEMDÍSZFORMÁK; Satyrini: Szemdíszrokonúak) – *Satyrus*: satír (görög mitológia); *Szemdísz* (Frivaldszky 1865): a „szem” és a „dísz” főnevek összetételéből alkotott szó, utalva a szárnyak felszínén díszlő szemfoltokra.

**Szemőc** (Melanargini: Szemőcrokonúak) – *Melanargia*: feketeszemes, a szárnyak felszínén látható fekete színű szemrajzolatra utalva (görög); *Szemőc* (Mihálka 1854): a „szem” főnév és a „c” kicsinyítőtag összetételéből alkotott szó, utalás a lepkék szárnyainak felszínén látható apró szemfoltra.

**Szerecsen** (Erebiini: Szerecsen-rokonúak) – *Erebia*: alvilági (a görög *erebus*-alvilág szóból képezve); *Szerecsen* ([Gere] 1950): utalás a lepkék sötétbarna szárnyaira (tudni illik: a fekete-Afrika területéről származó, sötétbőrű embert a magyar nyelvben többnyire szerecsennek hívták (a szó a latin szaracénből ered).

**Szénanimfa** (Coenonymphini – Szénanimfa-rokonúak) *Coenonympha*: – társasan élő nimfa (görög mitológia); *Szénanimfa* (Bálint 2006): rímelve a tudományos névre, megtartva a [Gere] által használt „Szénalepke” első tagját.

**Szinjátzó** (APATURINAE: SZINJÁTSZÓFORMÁK; Apaturini: Szinjátszórokonúak) – *Apatura*: csaló, a szárnyak változó színére utalva (görög); *Szinjátzó* ([Gere] 1950): főnév, utalva a szárnyak felszínén látható színek okozta optikai fényjelenségre (játékra).

**Szitárka** (Leptocircini: Szitárka-rokonúak) – *Leptocircus*: karcú visszahajlás, talán a kardszerűen megnyúlt hátulsó szárnyak végén látható visszagörbülésre utalandó (görög és latin); *Szitárka* (új): a „szita” és az „ár” szóból képezve a „ka” kicsinyítővel, utalással a lepkék áttetsző, szitakötőszerű elülső szárnyára, illetve a szitakötők-höz hasonló viselkedésükre.

**Szöglenc** (NYMPHALIDAE: SZÖGLENCFÉLÉK; NYMPHALINAE: SZÖGLENCFORMÁK; Nymphalini: Szöglenc-rokonúak) – *Nymphalis*: nimfa (görög mitológiai alak); *Szöglenc* (Mihálka 1854): a „szöglet” főnév és a „enc” képző összetett szava, utalva a szárnyak csipkés (szöges) szegélyére.

**Tarkály** (MELITAEINAE: TARKÁLYFORMÁK; Melitaeini: Tarkályrokonúak) – *Melitea*: Artemisz istennő mellékeve (görög mitológia); *Tarkály* (Mihálka 1854): a „tarka” melléknév és az „ály” névképző összetételével alkotott szó, amely utal a lepkék szárnyain látható különféle, egymástól elütő foltokkal, pettyekkel, csíkokkal díszített rajzolatra.

**Tomárka** (Tomarini: Tomárka-rokonúak) – *Tomares*: település Spanyolországban (utalás a génusz típusfajának (*Papilio ballus*) lelőhelyére); *Tomárka* (új): a tudományos névből vett „Tomar” felhasználásával a magyar „ka” kicsinyítő összetételével alkotott szó, utalva a tudományos névre.

**Virma** (Anthocharini: Virmarokonúak) – *Anthocharis*: jelentése virágszerető (görög); *Virma* (Frivaldszky 1845): a „vir” elvont gyökből és a „ma” névképző összetételével alkotott szó, utalva a hím lepkék elülső szárnyán látható élénk színű foltra.

